

PARLAMENTO TEISĖS STUDIJOS

DOC. DR. AUGUSTINAS NORMANTAS

Vilniaus universiteto Teisės fakultetas
Vilnius University Faculty of Law
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
El. paštas augustinas.normantas@lrs.lt

Sinkevičius, V. *Parlamento teisės studijos*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidyba, 2011, 494 p.

Vytautas Sinkevičius yra pridėjęs ranką prie Konstitucijos rengimo, taip pat buvo Konstitucinio Teismo teisėju, o šiuo metu aktyviai užsiima mokslinė-pedagogine veikla. Visa tai leidžia autoriui į knygoje analizuojamus klausimus žvelgti iš trijų visiškai skirtingų dimensijų – Konstitucijos rengėjo, Konstitucinio Teismo teisėjo ir mokslininko. Tai išties neįkainojama vertybė, nes akivaizdu, kad šioje knygoje išanalizuotos temos nėra, pavyzdžiui, vien teisės mokslininko arba vien Konstitucinio Teismo teisėjo nuomonė, bet gerai apmąstytas trijų požiūrių į Konstituciją ir jos aiškinimą kompromisas. Tai taip pat neabejotinai viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl „Parlamento teisės studijos“ yra persmelktos pačių įvairiausių konstitucinės doktrinos aspektų, susijusių su parlamentu ir jo veikla.

Knygos pavadinimas „Parlamento teisės studijos“ iš karto patraukia akį net neatsivertus jos ir iškelia keletą klausimų. Ar knyga yra dar vieno universitetuose dėstomo dalyko (beje, nelabai girdėto) – parlamento teisės – vadovėlis, turintis visus tokio pobūdžio vadovėliams būtinus elementus? O gal šioje knygoje aiškinama, kaip turėtų

būti studijuojama parlamento teisė? O gal žodis *studijos* čia vartojamas žodžio *tyrinėjimai* prasme ir reiškia, kad knygoje atskleidžiami tam tikri su parlamento veiklos teisiniu reguliavimu susiję aspektai? Atrodo, kad teisingiausias yra būtent pastarasis variantas, nes jau iš knygos turinio aiškiai matyti, kad tai nėra sisteminis parlamento teisės vadovėlis (ši knyga apskritai nepretenduoja į vadovėlio titulą), bet tam tikrų autoriaus pastebėtų parlamentą ir jo veiklą konstituojančių probleminių klausimų analizė. Manytina, kad šių probleminių klausimų atskleidimas yra didesnė vertybė nei tiesiog vadovėlinis parlamento veiklos teisinio reguliavimo aprašymas.

Žinoma, galbūt ir nėra visiškai korektiška knygos pavadinimą tapatinti su atitinkamos teisės šakos ar pošakio vadovėlio pavadinimu (ypač įvertinant tai, kad knyga pavadinta ne „Parlamento teisė“, kas tikrai suteiktų kur kas daugiau argumentų tapatinti ją su vadovėliu, bet „Parlamento teisės studijos“, kas nurodo tik tam tikrus tyrinėjimus parlamento teisės srityje, o ne visa apimantį veikalą). Greičiau vertėtų pagirti autorių už išmanų knygos pavadinimą, kuris yra patrauklus netgi rinkodaros požiūriu. Neabejotina, kad „Parlamento teisės studijos“ pasieks kur kas daugiau skaitytojų nei, pavyzdžiui, „Konstituciniai Seimo veiklos aspektai: kai kurių klausimų analizė“ ar pan. Žinoma, pastarasis (arba koks nors panašus) pavadinimas, atsižvelgiant į knygos turinį, būtų kur kas tikslesnis, tačiau knyga tokiu pavadinimu sulauktų susidomėjimo tik nedidelėje teisės mokslininkų bendruomenėje, o dabar ji pretenduoja būti paimta į rankas ir kiekvieno konstitucinę teisę studijuojančio studento, ir kiekvieno savo veiklos teisiniais aspektais besidominčio Seimo nario, galų gale – kiekvieno analitinį darbą, susijusį su Seimo veikla, dirbančio asmens.

Skaitytoją iš karto pagauna patrauklus V. Sinkevičiaus rašymo stilius ir nagrinėjamų klausimų sąsajos su ypač aktualiomis ir daug diskusijų visuomenėje keliančiomis problemomis. Autorius geba labai priimtina ir įdomiai parodyti Konstitucijos teksto gyvybę, atskleis-

ti už, atrodo, sauso teisinio žodžio slypinčius klodus. Pavyzdžiui, iš karto imponuoja ir patraukia autoriaus svarstymai aiškinant Konstitucijos 19 straipsnio tekstą, kad „žmogaus teisę į gyvybę saugo įstatymas“, ir siejant jį su eutanazijos ar nėštumo nutraukimo teisiniu reglamentavimu (15–16 p.).

Knygoje atskleidžiami įdomūs, aktualūs klausimai, parodoma, kada įstatymiškas reguliavimas yra netobulas, galbūt prasilenkia su Konstitucija (pavyzdžiui, apie Seimo rinkimų įstatymą ir reikalavimą nebūti susijusiam priesaika su užsienio valstybe).

Knyga parašyta grakščiu stiliumi, tekstas nėra per daug sausas ir mokslinis, tačiau kartu tikslus ir teisiškai argumentuotas. Kai kuriose vietose autorius yra netgi lakoniškas, ypač pateikdamas skyrelių pavadinimus (pavyzdžiui, II.7 skyrelis). Visa tai pagyvina tekstą, patraukia, suintriguoja.

Kaip ir reikia tikėtis, autorius knygoje gausiai cituoja Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, sumaniai ja remiasi, o kartais – ir kritikuoja. Tiesą sakant, tam tikros konkrečios Konstitucinio Teismo suformuluotos doktrinos kritikai V. Sinkevičius knygoje skiria nemažai dėmesio. Pats autorius visai neslepia, kad knygoje yra kritikuojama oficialioji Konstitucinio Teismo ir kitų teismų jurisprudencija, tačiau ši kritika nėra betikslė, ja taip pat nesiekama sukritikuoti iki maksimumo teismų išdėstytus argumentus. Autorius teigia: „Kartais gana kritiškas autoriaus požiūris į teismų priimtus sprendimus, taip pat ir į Konstitucinio Teismo atitinkamos oficialios konstitucinės doktrinos argumentaciją gali paskatinti kolegas teisininkus atidžiau nagrinėti konstitucinę doktriną ir plačiau dėl jos diskutuoti. Jokiu būdu nesiekiant jos kvestionuoti ar nepaistyti, o tam, kad būtų galima aktyviau kurti *mokslinę doktriną*“ (11–12 p.). Ko gero, tai ir yra viena iš didžiausių šio veikalų stiprybių. Kritikuodamas oficialiąją konstitucinę doktriną V. Sinkevičius siekia, „kad mokslinė doktrina galėtų daryti didesnę įtaką konstitucinės doktrinos kūrimui ir jos nuosekliam plė-

tojimui“ (12 p.). Reikia sutikti su autoriumi, kad šiuo metu konstitucinė doktrina aktyviai veikia mokslinę doktriną, o pastarosios įtaka konstitucinei doktrinai kur kas sunkiau pastebima. Atsižvelgdamas į tai, autorius knygoje iškelia nemažai diskutuotinų klausimų, į kuriuos konstitucinė doktrina turėtų atsakyti arba kuriuos turėtų paaiškinti išsamiau.

Knygą sudaro šeši skyriai: „Konstitucijos aiškinimas ir jo ribos“ (I skyrius), „Reikalavimai asmeniui, kuris gali būti renkamas Seimo nariu“ (II skyrius), „Seimo, kaip Tautos atstovybės, konstitucinė koncepcija“ (III skyrius), „Seimo leidžiami teisės aktai“ (IV skyrius), „Seimo įgaliojimų aiškinimo probleminiai aspektai“ (V skyrius), „Seimo nario teisinio statuso bruožai“ (VI skyrius).

Pirmasis knygos skyrius yra labiau įvadinio pobūdžio (tai atspindi ir sąlyginai nedidelė jo apimtis (13–57 p.) ir skirtas Konstitucijos aiškinimo riboms aptarti. Šiuo skyriumi V. Sinkevičius pagrindžia tolesniuose skyriuose pateikiamą Konstitucijos nuostatų interpretavimą, kurio aptariamame veikale išties gausu. Šiame skyriuje autorius aptaria ir tokius žiniasklaidos priemonėse daug kritikos sulaukiančius klausimus kaip, pavyzdžiui, „ar Konstitucija turi dvasią“, argumentuodamas, kad „Konstitucijos dvasios sąvoka nėra Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo „atradimas“ (22 p.); arba aptardamas Konstitucijos aiškinimo metodus ir kaip pavyzdį pateikdamas Konstitucijos 12 straipsnio antrosios dalies nuostatos „Išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis“ prasmę parodo, prie kokio absurdo gali nuvesti vien lingvistinis šios nuostatos aiškinimo metodas (29–33 p.). Tuo tarsi patenkinami skaitytojų, linkusių į populiariąją literatūrą, poreikiai. Tačiau autorius aptaria ir teisės mokslininkams bei specialistams išties aktualius klausimus (pavyzdžiui, apie tai, kokią teisę kuria Konstitucinis Teismas, kad jo nutarimai įgyja pačios Konstitucijos galią ir kt. (34–41 p.).

Verta atkreipti dėmesį ir į pirmajame knygos skyriuje autoriaus išsakytą nuomonę dėl išaiškinto Konstitucijos teksto, kurio prasmė paprastai būna platesnė nei atitinkamos Konstitucijos nuostatos prasmė. Autorius kelia klausimą, ar tai nereikia, kad tokiais atvejais Konstitucinis Teismas pakeičia Tautą kaip Konstitucijos kūrėją ir įstatymų leidėją, ir tuoj pat atsako, kad aiškindamas Konstitucijos tekstą Konstitucinis Teismas tik atskleidžia Tautos, kaip Konstitucijos kūrėjos, valią (41 p.).

Kitas aktualaus V. Sinkevičiaus keliamas klausimas – Konstitucijos pritaikymas prie besikeičiančių visuomenės poreikių. Autoriaus nuomone, tam, kad Konstitucijos tekstas būtų „gyvas“, kad jis „leistų adekvačiai reaguoti į naują tikrovę“, būtina Konstituciją aiškinti plečiamai.

Ypač įdomi V. Sinkevičiaus išvada apie *pamatines* ir *dinamines* Konstitucijos nuostatas. Autorius pabrėžia, kad nustatyti griežtą taikoskyrą tarp šių nuostatų yra labai sunku, tačiau pamatinėmis nuostatomis turėtų būti laikomos tos nuostatos, kuriomis grindžiama visa Konstitucija. Prie šių nuostatų autorius priskiria prigimtinį žmogaus teisių ir laisvių pobūdį, suvereniteto priklausymą Tautai, demokratinį valstybės pobūdį ir kt. Autorius pabrėžia, kad „*Pamatinės* nuostatos, kuriomis grindžiama visa Konstitucija <...>, aiškinant gali būti keičiamos tik labai nežymiai“, o „*dinaminę* Konstitucijos dalį interpretuojant galima plėtoti ir taip, kad ji laipsniškai gali įgauti kitokią kokybę, gerokai besiskiriančią nuo tos, kurią Konstitucijai suteikė jos kūrėjai“ (415 p.). Tai drąši išvada, iškelianti įvairių diskutuotinų klausimų.

Pavyzdžiui, Konstitucijos 73 straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta: „Piliečių skundus dėl valstybės ir savivaldybių pareigūnų (išskyrus teisėjus) piktnaudžiavimo ar biurokratizmo tiria Seimo kontrolieriai.“ Sprendžiant iš šios nuostatos turinio, ji turėtų būti priskirtina prie dinaminė Konstitucijos nuostatų ir aiškintina plečiamai. Akivaizdu, kad prieš 20 metų Konstitucijos rengėjai turėjo visai kitą ombudsme-

no sampratą, apribotą vien skundų dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo tyrimu ir nesiejamą su žmogaus teisių ir laisvių apsauga bei sklaida. Tačiau abejotina, ar šiuo metu būtų konstituciška taip ribotai suvokti ombudsmeno funkcijas, ypač atsižvelgiant į tai, kad žmogaus teisių ir laisvių prigimtinis pobūdis yra viena iš pamatinių konstitucinių vertybių.

Iš kitos pusės, Konstitucijos 38 straipsnio pirmosios dalies nuostata „Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas“ taip pat galėtų būti priskirta prie dinaminių Konstitucijos nuostatų. Konstitucijos rengimo metu greičiausiai niekas neabejojo, kad šeima yra grindžiama santuokos pagrindu ir kad nėra galimybės šeima laikyti kitų bendro gyvenimo formų. Tačiau dabar šiai Konstitucijos nuostatai suteikiamas kur kas platesnis turinys, leidžiantis, ypač atsižvelgiant į prigimtinių žmogaus teisių ir laisvių pobūdį, šeima laikyti įvairias kitas asmenų bendro gyvenimo formas.

Šie du Konstitucijos plečiamojo aiškinimo pavyzdžiai leidžia iškelti diskutuotiną klausimą: kiek mes galime plėsti Konstitucijos teksto ribas? Kur yra toji riba, kada jau ne Konstitucinis Teismas, bet pati Tauta turėtų pasakyti, kokią prasmę ji suteikia atitinkamai Konstitucijos nuostatai?

Taigi jau pačiu pirmuoju knygos skyriumi (kuris, galima sakyti, yra labiausiai teorinio pobūdžio) autorius geba patraukti, sudominti ir sukelti įvairių diskusinių klausimų. Tai leidžia tikėtis, kad tolesniuose skyriuose bus keliami dar įdomesni (ir šį kartą praktiniai) klausimai, suteikiantys galimybę iš dalies netgi revizuoti ar patikslinti esamą teisinį reguliavimą parlamento veiklos srityje. Iš tiesų taip ir yra, o į kai kuriuos autoriaus iškeltus probleminius aspektus vertėtų atkreipti platesnį skaitytojų dėmesį.

Antrajame knygos skyriuje autorius aptaria iš Konstitucijos kylančius reikalavimus asmeniui, kuris gali būti renkamas Seimo nariu. Kai kurie iš šių reikalavimų (pavyzdžiui, rinkimų dieną būti ne jau-

nesniam kaip 25 metų amžiaus arba būti veiksniumi (t. y. nebūti teismo pripažintam neveiksniumi) didelių diskusijų lyg ir nekelia, yra pakankamai aiškūs ir praktikoje nesudaro kokių nors problemų. Tačiau kai kurių kitų reikalavimų užtikrinimas iškelia įvairių teisinio reglamentavimo pakankamumo ir suderinamumo su Konstitucija klausimų.

Pavyzdžiui, vienas iš konstitucinių reikalavimų asmeniui, kuris gali būti renkamas Seimo nariu, yra nuolat gyventi Lietuvoje. V. Sinkevičius, pasitelkdamas konkrečius praktikoje jau buvusius pavyzdžius parodo, kaip dėl esamo teisinio reglamentavimo netobulumo šis Konstitucijos reikalavimas nesunkiai yra „apeinamas“ (pagal dabartinį teisinį reglamentavimą pakanka, kad piliečio duomenys apie gyvenamąją vietą būtų įrašyti Lietuvos Respublikos gyventojų registre, ir toks asmuo būtų laikomas nuolat gyvenančiu Lietuvoje, nors galbūt jis jau ne vienerius metus yra išvykęs iš Lietuvos; 63–73 p.). Autorius pabrėžia, kad „būtinasis toks teisinis reguliavimas, kad, kilus abejonėi, ar pilietis, siekiantis būti išrinktu Seimo nariu, atitinka konstitucinį reikalavimą „nuolat gyventi Lietuvoje“, būtų galimybė patikrinti, ar toks pilietis *tikrai, t. y. realiai (faktiškai) nuolat gyvena Lietuvoje*“ (71 p.).

Trečiajame knygos skyriuje aptariama Seimo, kaip Tautos atstovybės, konstitucinė koncepcija. Šis skyrius pirmiausia išskirtinis tuo, kad jame, be kitų klausimų, nemažai dėmesio skiriama aptarti Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybai ir jos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijai. V. Sinkevičius daro išvadą, kad ši Deklaracija yra „konstitucinės reikšmės teisės aktas, liudijantis valstybės tęstinumą jos okupacijos sąlygomis“ (421 p.). Verta pastebėti, kad Deklaracijos analizei tarp Lietuvos teisės mokslininkų nebuvo skiriamas deramas dėmesys ir reikėtų tik pasidžiaugti, kad V. Sinkevičius ėmėsi šią spragą pildyti.

Trečiasis knygos skyrius taip pat reikšmingas tuo, kad jame autorius argumentuotai pagrindžia, jog „Lietuvos TSR nebuvo valstybė,

nebuvo jokia Lietuvos valstybingumo forma“, o „Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos niekada nebuvo Lietuvos valstybės institucijos, jos niekada nebuvo Tautos atstovybės <...> [ir] negali būti vadinamos parlamentais“ (421 p.).

Ketvirtasis knygos skyrius skirtas aptarti Seimo leidžiamus teisės aktus. Jame ypač daug dėmesio skiriama konstitucinių įstatymų problematikai. Vertinga autoriaus atlikta išsami mokslinės doktrinos konstitucinių įstatymų klausimu apžvalga. Autorius aiškiai atriboja konstitucinius įstatymus, esančius Konstitucijos sudedamąja dalimi (tai Konstitucijos 150 straipsnyje nurodyti konstituciniai įstatymai), ir konstitucinius įstatymus, kurie nėra Konstitucijos sudedamoji dalis (tai Konstitucijos 69 straipsnio trečiojoje dalyje, 72 straipsnio antrojoje dalyje ir 47 straipsnio trečiojoje dalyje minimi konstituciniai įstatymai).

Taip pat atkreiptinas dėmesys į svarbią V. Sinkevičiaus padarytą išvadą: „Seimo statuto 168 straipsnis (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) konstitucinių įstatymų grupavimo (klasifikavimo) požiūriu yra suformuluotas teisiškai nekorektiškai ir dėl to taisytinas“¹ (186 p.). Galima tik pasidžiaugti, kad toks autoriaus pasiūlymas buvo greitai pastebėtas, ir šiuo metu galiojančiame Seimo statute (2012 m. kovo 15 d. redakcija) straipsnis, kuriame nurodytas konstitucinių įstatymų sąrašas, jau yra pakeistas ir nustatyta, kad konstituciniai įstatymai yra: 1) Konstitucijoje tiesiogiai nurodyti konstituciniai įstatymai ir 2) Konstitucinių įstatymų sąrašo konstitucinis įstatymas ir jame įrašyti konstituciniai įstatymai (Seimo statuto 171¹ straipsnio 1 dalis).

Ypač įdomus autoriaus iškeltas klausimas, ar Konstitucijos pataisos gali būti antikonstitucinės. V. Sinkevičius knygoje pateikia

¹ Seimo statuto 168 straipsnyje (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) pateikiamas toks konstitucinių įstatymų sąrašas: 1) Konstitucijos 150 straipsnyje nurodyti įstatymai; 2) Konstitucijos pataisos; 3) tiesiogiai Konstitucijoje nurodyti įstatymai; 4) kiti Konstitucijos nuostatas sukonkretinantys įstatymai, nurodyti Įstatyme dėl konstitucinių įstatymų sąrašo.

konkrečios situacijos, kai buvo siūloma papildyti Konstitucijos 32 straipsnį nuostata „Lietuvos pilietybės prieš savo valią negali netekti gimimu ją gavęs asmuo“, analizę ir parodo siūlomos nuostatos ir Konstitucijos 12 straipsnio, ribojančio dvigubos pilietybės atvejus, neatitikimą. Autorius daro išvadą, kad „tokia Konstitucijos pataisa ne tik galėtų būti ginčijama atitikties Konstitucijai požiūriu, bet ir turėtų būti pripažinta prieštaraujanti Konstitucijai“ (251 p.).

Šios autoriaus atliktos analizės reikšmingumą ir aktualumą galima nesunkiai iliustruoti dar vienu konkrečiu pavyzdžiu: siūlomais Konstitucijos 38 straipsnio pakeitimais, kuriais siekiama susieti šeimą ir santuoką (pavyzdžiui: „Šeima sukuriama laisvu vyro ir moters sutarimu sudarius santuoką“²). Teikiamos pataisos iš karto sukėlė diskusijas dėl jų konstitucingumo ir suderinamumo su kitomis Konstitucijos nuostatomis³. Neįsitraukdami į diskusijas galime tik pastebėti, kad šiuo atveju susiduriame su jau minėta Konstitucijos pamatinių ir dinaminių nuostatų galima priešprieša ir plečiamuoju Konstitucijos nuostatų aiškinimu.

Penktajame knygos skyriuje V. Sinkevičius analizuoja kai kuriuos Konstitucinio Teismo nutarimus, kuriose plėtojama Seimo įgaliojimų konstitucinė doktrina. Ypač didelę dėmesį autorius skiria Konstitucinio Teismo jurisprudencijos, susijusios su Vyriausybės įgaliojimų grąžinimu išrinkus Respublikos Prezidentą ir su mokesčių nustatymu, analizei ir netgi kritikai (pavyzdžiui, autorius kritiškai vertina kai kuriuos 1998 m. sausio 10 d. Konstitucinio Teismo nutarimo teiginius, susijusius su Vyriausybės įgaliojimų grąžinimu).

Paskutiniajame, šeštajame, knygos skyriuje analizuojami kai kurie Seimo nario teisinio statuso bruožai. Nemažai dėmesio skiriama

² Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIP-3981 (įregistruotas 2011 m. gruodžio 15 d.).

³ Žr., pavyzdžiui, 2012 m. sausio 27 d. Europos teisės departamento išvadą arba Seimo narių Marijos Aušrinės Pavilionienės, Česlovo Juršėno ir kt. pateiktą pasiūlymą dėl Konstitucijos 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto.

Seimo nario imuniteto klausimams aptarti. Atskirai atkreiptinas dėmesys į autoriaus iškeltą teisinio reglamentavimo netobulumą, kai, jo nuomone, nepagrįstai išplečiamas Seimo nario imunitetas ir sudaromos prielaidos jam išvengti administracinės atsakomybės, net jeigu už padarytą administracinę teisės pažeidimą skirti administracinį areštą nėra reikalo (pagal dabartinį teisinį reguliavimą pareigūnai negali perduoti administracinės bylos teismui, negavę išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę, kai už padarytą pažeidimą viena iš galimų sankcijų yra areštas). Autorius siūlo keisti šį Administracinių teisės pažeidimų kodekse nustatytą teisinį reguliavimą ir įtvirtinti, kad „teismas turėtų kreiptis į Seimą dėl sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę tik tuomet, kai, teismui išnagrinėjus Seimo nario padaryto administracinio teisės pažeidimo bylą, teismo nuomone, Seimo nariui turėtų būti skiriamas administracinis areštas“ (431 p.).

Būtinybę taisyti esamą teisinį reglamentavimą parodo ir visiškai neseni pavyzdžiai: Seimas nedavė sutikimo suvaržyti Seimo nario Ryto Kupčinsko laisvę dėl to, kad šis pėsčiųjų perėjoje partrenkė asmenį⁴ (nors pats Seimo narys pripažino padarytą pažeidimą ir prašė panaikinti neliečiamybę); artimiausiu metu Seimui taip pat teks spręsti dėl Seimo nario V. Babiliaus, kaip įtariama, sukėlusio eismo įvykį ir pasišalinusio iš jo vietos⁵, laisvės suvaržymo. Akivaizdu, kad pagal esamą teisinį reglamentavimą Seimo atsisakymas duoti leidimą suvaržyti Seimo nario laisvę sudaro prielaidas Seimo nariui apskritai išvengti administracinės atsakomybės, o tai iškelia įvairių diskutuotinų klausimų.

Galų gale dar norėtųsi atkreipti dėmesį į V. Sinkevičiaus išdėsty-

⁴ Lietuvos Respublikos Seimo rezoliucijos „Dėl Seimo nario Ryto Kupčinsko asmens neliečiamybės“ projektas Nr. XIP-3903 (registruotas 2011 m. gruodžio 1 d., atmetas 2011 m. gruodžio 6 d.).

⁵ Žr., pavyzdžiui: „Prokuroras prašys naikinti V. Babiliaus neliečiamybę“ (lrt.lt, prieiga per internetą: <<http://www.lrt.lt/news.php?strid=5042&id=5987666>> [žiūrėta 2012 m. balandžio 3 d.]).

tą poziciją, kad „Įstatymais galima išplėsti Konstitucijoje nurodytą subjektų, turinčių imunitetą, sąrašą, tačiau tik tuo atveju, jeigu toks išplėtimas kiltų iš pačios Konstitucijos, būtų grindžiamas Konstitucija“ (430 p.). Autorius pabrėžia, kad jeigu Seimo kontrolierių įstatyme būtų įtvirtinta nuostata, nustatanti Seimo kontrolierių imunitetą, ji būtų „konstitucingumo atžvilgiu labai abejotina“ (329 p.). V. Sinkevičius atkreipia dėmesį, kad tik įkūrus Seimo kontrolierių įstaigą Seimo kontrolieriams buvo suteiktas imunitetas, kuris 1998 metais buvo panaikintas ir iki šiol nėra iškilę klausimų dėl šio reglamentavimo būtinybės. Tai, pasak autoriaus, greičiausiai rodo, kad tokiems klausimams iškilti „nėra konstitucinio pagrindo“ (330 p.). Žinoma, sunku būtų paneigti šį profesoriaus argumentą, tačiau norėtusi atkreipti dėmesį, kad vis dėlto Seimo kontrolieriams imunitetas yra būtinas ir kad jis kyla iš Konstitucijos. Kadangi ši recenzija nėra skirta pastarajai diskusijai plėtoti, būtų galima pasakyti tik tiek, kad, kaip ne kartą aptariamoje knygoje pabrėžė V. Sinkevičius: prigimtinis žmogaus teisių ir laisvių pobūdis yra viena iš pamatinių Konstitucijos vertybių, o Seimo kontrolieriai yra vienintelė Konstitucijoje *expressis verbis* įtvirtinta neteisminė žmogaus teisių gynimo ir apsaugos institucija. Galėtume retoriškai paklausti, ar pareigūnams, ginantiems ir saugantiems vieną iš pamatinių Konstitucijos vertybių, Konstitucija negarantuoja imuniteto?

Knygoje suformuluota net 71 išvada ir pasiūlymai, aiškiai ir tiesiogiai išplaukiantys iš to, kas buvo išdėstyta. Recenzento nuomone, ypač didelė praktinė pateiktų pasiūlymų reikšmė. Belieka tikėtis, kad Lietuvos Respublikos Seimas šiuos pasiūlymus įvertins ir taip bus išvengta įvairių konstitucingumo požiūriu abejotinų sprendimų (ypač dėl dvigubos pilietybės, Seimo nario imuniteto ir reikalavimų asmeniui, siekiančiam tapti Seimo nariu, reglamentavimo).

Apibendrinant belieka pasidžiaugti, kad Lietuvos teisės doktrina parturtėjo dar vienu kokybišku, analitiniu, ypač aktualiu konstituci-

nės doktrinos plėtojimui ir, svarbiausia, iškeliančiu ne vieną aktualų klausimą, su kurio sprendimu gali būti susidurta jau artimiausioje ateityje, veikalų. Net neabejotina, kad V. Sinkevičius šiuo kūriniumi pasiekė savo tikslą – „daryti didesnę įtaką konstitucinės doktrinos kūrimui ir jos nuosekliam plėtojimui“, nes kiekvienas, išanalizavęs knygoje išdėstytus paveikius argumentus, negalės nuo jų visiškai atsiriboti. Tačiau pati didžiausia knygos stiprybė, ko gero, yra ne ši, o tai, kad perskaičius šį veikalą kyla didelis troškimas paimti baltą popieriaus lapą ir prisidėti prie autoriaus plėtojant mokslinę doktriną.